

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 5

2026

TALABALARNING TIL KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA AUTENTIK MATERIALLARNING DOLZARBLIGI

Djumaniyazova Enajon Kutimovna

Toshkent arxitektura va qurilish universiteti, katta o'qituvchi

Annotatsiya

Hozirgi paytda ta'lim talaba yoshlar shaxsida jamiyat va shaxsiy manfaatlar orasidagi muvozanatni vujudga keltiruvchi ta'sir mexanizmlarini ishlab chiqishga, shaxslarning o'zlarini takomillashtirib borishi va hayotda o'z o'rnini topib, jamiyatda samarali mehnat qilish yo'llarini o'rgatishga yo'naltirilmoqda. Ta'lim sifatini oshirish uchun uning holati va rivojlanish tendensiyalarini uzluksiz monitoringini olib borish va talabalarning o'quv yutuqlarini obyektiv va adekvat baholashni amalga oshirish zarur. Bugungi kunda dunyo miqyosida talaba shaxsidagi til mahorati(xorijiy tilda)ning taraqqiy ettirishning insonparvarlikka asoslangan ko'p parametrlil konsepsiyalari ilgari surilmoqda. Bular orasida talabalarning til o'qitish ko'nikmasini autentik materiallar jumladan, o'qish uchun mo'ljallangan materiallar asosida rivojlantirish juda muhimdir.

Kalit so'zlar: til ko'nikmalari, an'anaviy ta'lim, autentik, didaktik vositalar, produktiv ko'nikma, til tuzilishi.

ЗНАЧИМОСТЬ АУТЕНТИЧНЫХ МАТЕРИАЛОВ В РАЗВИТИИ ЯЗЫКОВЫХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ

Джуманиязова Энажон Кутимовна

Ташкентский архитектурно-строительный университет, старший преподаватель

Аннотация

В настоящее время образование направлено на развитие механизмов воздействия, создающих баланс между общественными и личностными интересами у обучающегося, на обучение личности тому, как совершенствовать себя, находить свое место в жизни и эффективно работать в обществе. Для повышения качества образования необходимо постоянно отслеживать его состояние и тенденции развития, проводить объективную и адекватную оценку учебных достижений обучающихся. Сегодня в мире выдвигаются многопараметрические концепции, основанные на гуманизме, для развития языковых навыков (на иностранном языке) у обучающихся. Среди них очень важным является развитие языковых навыков обучающихся на основе аутентичных материалов, в том числе материалов, предназначенных для чтения.

Ключевые слова: языковые навыки, традиционное образование, аутентичные, дидактические средства, продуктивные навыки, языковая структура.

THE RELEVANCE OF AUTHENTIC MATERIALS IN DEVELOPING STUDENTS' LANGUAGE SKILLS

Djumaniyazova Enajon Kutimovna

Tashkent University of Architecture and Construction, Senior Lecturer

Abstract

Currently, education is aimed at developing mechanisms of influence that create a balance between social and personal interests in the student, teaching individuals how to improve themselves and find their place in life and work effectively in society. To improve the quality of education, it is necessary to continuously monitor its status and development trends and to carry out an objective and adequate assessment of students' academic achievements. Today, multi-parameter concepts based on humanism are being put forward worldwide for the development of language skills (in a foreign language) in students. Among them, it is very important to develop students' language learning skills on the basis of authentic materials, including materials intended for reading.

Keywords: language skills, traditional education, authentic, didactic tools, productive skills, language structure.

Mazkur tadqiqotning bosh maqsadi autentik materiallar asosida talabalarning xorijiy til kompetensiyalarini, xususan, o'qish, tinglash, yozish va og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishning

pedagogik hamda didaktik jihatlarini o'rganishdan iboratdir. Tadqiqotda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tizimida autentik materiallarning tutgan o'rni, ularning talabalar tafakkuri, mustaqil fikrlashi va kommunikativ faoliyatini shakllantirishdagi ta'siri tahlil etiladi. Shu bilan birga, xorijiy tajribalar asosida autentik materiallarni tanlash, ularni samarali qo'llash va ta'lim jarayoniga integratsiya qilishning nazariy hamda amaliy asoslarini aniqlash masalalariga ham alohida e'tibor qaratiladi.

Bugungi kunda pedagogik tadqiqotlarda aksariyat yondashuvlar talaba shaxsining o'z-o'zini rivojlantirishiga qaratilgandir [1; 45-b.]. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim muammosi bir qator pedagog olimlar — P.G'. Safarova, J.G'. Yo'ldashev, E. Seytxalilov, E.R. Axliddinov, B.R. Adizov, Sh. Qurbonov, U. Musayev, B. Ma'murov, V.M. Monaxov hamda Y.V. Bondarevskaya tomonidan tadqiq etilgan. Olimlarning ta'kidlashicha, talaba shaxsining aqliy taraqqiyotining muayyan bosqichlarida unga tizimli tarzda pedagogik ta'sir ko'rsatish lozim [2; 56-b.].

Talabalardagi til ko'nikmalarini rivojlantirish muammosi ushbu sohada bir qator yondashuvlar mavjud bo'lishiga qaramasdan, hamon dolzarb pedagogik muammo sifatida o'z yechimini kutmoqda. Ayniqsa, 1–2-kurs talabalarining xorijiy til ko'nikmalarini, xususan, o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish muammosi didaktik jihatdan yetarlicha ochib berilmagan.

Talaba yoshlarni har tomonlama rivojlantirish muammosining yechimi jamiyat hayotida alohida ahamiyatga ega. Buning uchun bugungi kungacha ta'lim jarayonida mavjud bo'lgan ayrim an'analardan voz kechish zarurati tug'ilmoqda. Jumladan, ilg'or pedagogik texnologiyalar bilan an'anaviy ta'lim jarayoni orasida mutanosiblikni ta'minlagan holda, talabalarining til ko'nikmalarini rivojlantirish tizimini belgilab berish muhim masalalardan biridir [3; 67-b.]. Talabalarda mavjud bilimlar paradigmasi hamda ular taraqqiyotining o'ziga xos jihatlari orasida aloqadorlikni ta'minlagan holda shaxsning o'z-o'zini rivojlantirishi, ularning o'quv jarayonidagi taraqqiyotlari orasida dinamik uyg'unlikni yuzaga keltirish lozim.

Talabalarining xorijiy til ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etuvchi vositalardan biri bu autentik materiallardir. Uning ahamiyati shundaki, mazkur jarayonda o'quv vaziyati barqaror rivojlanadi va talabalarga samarali pedagogik ta'sir ko'rsatish imkoniyati vujudga keladi. Birinchidan, mazkur muammoning amaliyotdagi holati tahlili shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilar talabalarining til mahoratlariga, ayniqsa, gapirish ko'nikmalariga aksariyat hollarda yetarlicha e'tibor qaratmaydilar. Ikkinchidan, ta'lim sohasidagi islohotlar natijasida talabalar til ko'nikmalarini rivojlantirishda yangi pedagogik imkoniyatlar yuzaga keldi.

Talabalarining til mahoratlarini rivojlantirish masalasi o'tgan asrning 60-yillaridan boshlab o'rganila boshlandi. Biroq bugungi kunda ushbu masalaga yangicha pedagogik paradigma asosida yondashilmoqda. Jumladan, bu masalaga dastlab jamiyathunoslar va psixologlar e'tibor qaratganlar. Juda kam miqdordagi talabalar chet tilidagi til ko'nikmalarini rivojlantirish hamda autentik materiallar haqida yetarli tasavvurga ega ekanliklari ma'lum. Ularning juda oz qismigina bu masala yuzasidan muayyan bilimga ega.

Aksariyat hollarda o'quv fanlaridan dars beradigan pedagoglar talabalarda til ko'nikmalarini shakllantirishga yetarlicha e'tibor qaratmaydilar, ayrimlari esa bu vazifani ota-ona yoki tutor zimmasiga yuklaydilar. Holbuki, talabalarining til ko'nikmalarini rivojlantirish hamda xorijiy madaniyat va hayotni autentik materiallar orqali talabalarga yetkazish zarurati mavjud.

Ta'lim jarayoni va undagi o'zgarishlar, uning ko'p faoliyatli didaktik maydonga aylanishi talaba shaxsiga nisbatan yangicha pedagogik munosabatni qaror toptirishni taqozo qilmoqda. Bugungi kunda talabaning til ko'nikmalarini rivojlantirish o'quv jarayonining ustuvor maqsadiga aylandi. Keyingi yillarda o'quv jarayoni subyektlariga nisbatan qadriyatli munosabat pedagogik madaniyatning tarkibiy qismiga aylanib ulgurdi. Ta'lim jarayonining demokratlashuvi talaba shaxsiga nisbatan qadriyatli munosabatning shakllanishiga asos bo'lmoqda.

Bugungi kunda talabalarni har tomonlama rivojlantirish va buning uchun qulay pedagogik muhitni vujudga keltirishning konseptual asoslari yaratilgan. Nazariy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonida talabalarining til ko'nikmalarini rivojlantirish sohasida bir qator xorijiy davlatlarda katta pedagogik tajriba to'plangan. Chunonchi, United States, United Kingdom, Japan, Germany, France va Austria kabi mamlakatlarda talaba yoshlarning til ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlari va rejalar mavjud. Bu mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, ularda ta'lim jarayonida talabalarining til ko'nikmalarini rivojlantirish uchun keng ko'lamli pedagogik muhit shakllantirilgan.

Bundan tashqari, pedagog o'z fani va talabalaridan kelib chiqqan holda talabaga nafaqat darsga oid noautentik materiallar, balki autentik materiallar taqdim etish orqali ularning til ko'nikmalari, tanqidiy

fikrlash va ijtimoiy kirishimlilik qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Jahonda autentik materiallarni til ko'nikmalariga mos holda to'g'ri tanlash muammosi bilan talabalarni o'quv jarayoniga yo'naltiruvchi maxsus pedagogik xizmat xodimlari shug'ullanadilar. Bunday xodimlar o'quv muassasasi ma'muriyatidan mustaqilligi bilan ajralib turadi.

Faylasuflar ham qadimdan shaxsning til ko'nikmalarini rivojlantirish muammosi bilan bevosita shug'ullanib kelganlar. Ular har bir shaxsning individual rivojlanish istagi va imkoniyatlarini, uning shaxsiy sifatleri o'zgarishi bilan bog'liq holda o'rganganlar. Bunda ular insonning shaxsiy, ichki, erkin va ixtiyoriy nuqtayi nazariga tayanganlar. Talabalarining til ko'nikmalarini rivojlantirishga ko'maklashadigan tashqi pedagogik ta'sirlar qanchalik ko'p bo'lsa, uning tarkibiy qismlari ham shunchalik izchil bo'ladi.

Mutaxassislarining ta'kidlashicha, talaba yoshlarning til ko'nikmalarini rivojlantirishning ichki manbalari mohiyatining ortib borishi natijasida ularning mustaqil fikrlash darajalari ortadi va o'z qiyofasi o'zgaradi. Bu jarayonda talabaning fikriy barqarorligi hamda atrofdagi o'zgarishlarga nisbatan o'ziga xos munosabati qaror topadi.

Ta'lim jarayonida talaba yoshlarga talab va maqsaddan kelib chiqqan holda to'g'ri va mos autentik materiallar bilan ta'minlash orqali til ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladigan izchil didaktik tizimni vujudga keltirish lozim. O'rganuvchining ichki nomustaqilligi unga ta'sir qiluvchi tashqi hamda ichki kuchlarni tushunmasligiga olib keladi. Bunday talabalar o'z oldilariga aniq maqsad qo'ya olmaydilar. Talabalarining mustaqil fikrlash faoliyatini ta'minlash orqali ularning faolligi va til mahoratleri rivojlanishini ta'minlash mumkin.

Nikolay Poddyakov talaba taraqqiyotining quyidagi yo'nalishlarini ajratib ko'rsatgan: aqliy, jismoniy, axloqiy, ma'naviy va ijodiy rivojlanish. Yoshlarning til ko'nikmalarini rivojlantirishga nisbatan mavjud bo'lgan nazariy yondashuvlarga tayangan holda shuni aytish mumkinki, bunday rivojlantirishning muhim shartlaridan biri ularning o'z maqsadlarini to'g'ri anglashi hisoblanadi. Talabalar o'z faoliyatleri mohiyatini anglamasdan turib, uni izchil tarzda amalga oshira olmaydilar.

Talabaning ijtimoiy ehtiyojlari, kimga yoki nimagadir aloqador bo'lish hissi, boshqalar tomonidan qabul qilinishi, ijtimoiy hamkorlik bilan chambarchas bog'liqligi va qo'llab-quvvatlanishini his etishi uning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ularning minnatdorlikka bo'lgan ehtiyoji o'z ustida ishlashlari va individual tarzda til mahoratlerini rivojlantirishlariga sabab bo'ladi. Qachonki talaba autentik holatlarni ko'rsa va his etsa, xorijiy tilda o'sha holatni anglaydi, his qiladi hamda gapirish va tushunish qobiliyatlerini shakllantiradi.

Bu esa shundan dalolat beradiki, talabalar rivojlanishida xalqning ijtimoiy tajribasi, dunyoviy va milliy madaniyat hamda fan-texnika yutuqlari singdiriladi. Mazkur yutuqlarga esa autentik materiallarni taqdim etish orqali, dunyoni tanitish vositasida erishiladi. Talabalarining bunday tajriba va bilimlarni o'zlashtirishlari o'quv faoliyati davomida amalga oshiriladi va natijada ularda mustaqil o'quv, intellektual hamda ijodiy ko'nikmalar hosil bo'ladi. Shuningdek, bunday faoliyat tajribasi talabalarni kursdoshleri, o'qituvchilari, ota-onalari va atrofdagilar bilan o'zaro muloqoti davomida muntazam boyib boradi. Shu tariqa talaba rivojlanishining ichki, ya'ni pedagogik va tashqi — ijtimoiy jihatlari o'zaro uyg'unlashadi.

O'quv jarayonining yaxlitligi g'oyasiga tayangan holda, talabalarining til mahoratlerini rivojlantiruvchi didaktik vositalarni faollashtirish talab etiladi. Bunda talabalarining til ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi didaktik vositalarni samarali qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi.

A.M. Kamenskiy, N.N. Surtayeva, A.N. Yesev, M.A. Nazmutdinova, R. Safarova, Sh. Abdullayeva, B. Adizov, U. Musayevlarning fikricha, talaba yoshlar o'quv jarayoni haqida to'liq axborot olishning turli usul va vositalarini o'zlashtiradilar. Jumladan, o'qish, tushunish, kompyuter dasturlari bilan ishlash, yodda saqlash, o'zlashtirish, ma'ruzalarni tinglash va konspektlashtirish kabilar shular sirasiga kiradi. Bu jarayonda talabalarining til ko'nikmalari shakllanadi. Buning uchun talabalarga imkon qadar ko'proq kengaytirilgan o'quv materiallari hamda haqiqiy matnlarni taqdim etish lozim. Shu bilan bir qatorda, talabalarga o'quv materiallari bilan ishlash va mashqlar bajarish uchun didaktik jihatdan qulay sharoit yaratish, ularning nazariy bilimlarni mustaqil egallash imkoniyatlerini kengaytirish talab etiladi.

Bunday yondashuvni o'quv jarayoniga keng tatbiq etish lozim. Buning natijasida talabalarining til ko'nikmalari, ayniqsa, gapirish ko'nikmasi yaxshilanadi hamda mustaqil fikrlash va ijodkorlik faoliyati kengayadi. Bu esa ulardagi qiziqishlar doirasining kengayishida namoyon bo'ladi. Natijada talaba yoshlar tomonidan o'zlashtirilgan bilimlar ularning moddiy olamni anglashlariga ko'maklashadi. Bu esa talabalarining mustaqil va tanqidiy fikrlash jarayonlarini rivojlantirish uchun nihoyatda muhimdir.

Talabalar autentik materiallardan foydalanganlarida, ular kontekstda autentik xorijiy til bilan shug'ullanishlari mumkin. Bu ularning til ko'nikmalarini sezilarli darajada oshirishga yordam beradi [4;

81-b.]. Produktiv ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradigan autentik materiallarning ayrim usullari quyida keltirilgan:

1. **Lug'at boyligini boyitish:** autentik materiallar talabalarni hayotiy vaziyatlarda qo'llaniladigan lug'at, ya'ni so'z boyligining keng doirasi bilan tanishtiradi. Bu ularning so'z boyligini kengaytirishga hamda xorijiy tilda so'zlashuvchilar tomonidan keng qo'llaniladigan muloqot iboralari, idiomalar va birikmalar bilan tanishishga yordam beradi.
2. **Madaniy tushuncha:** autentik materiallar o'rganilayotgan tilning madaniyati, urf-odatlar va an'analari haqida tushuncha olishga, o'quvchilarga til qo'llanilayotgan madaniy kontekstni anglashga yordam beradi. Bu ularning hayotiy vaziyatlarda produktiv va to'g'ri muloqot qilish qobiliyatini sezilarli darajada oshirishi mumkin.
3. **Til tuzilishi:** autentik materiallar bilan tanishish o'quvchilarga xorijiy tilda grammatika, sintaksis va jumla tuzilishining amaliyotda ishlatilishini kuzatish imkonini beradi. Bu ularga til qoidalarini o'zlashtirishga yordam beradi va grammatik jihatdan to'g'ri gap tuzish qobiliyatini oshiradi.
4. **Autentik muloqot:** autentik materiallar o'quvchilarga muloqot jarayonida tildan qanday foydalanilishining amaliy misollarini beradi. Bu turli kontekstlarda produktiv muloqot qilish namunalarini taqdim etish orqali ularning nutq va yozish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Autentik materiallarni til o'rganish faoliyatiga kiritish o'quvchilar uchun ijtimoiy jihatdan ham, metodik jihatdan ham juda foydali ekanligi isbotlangan. O'qituvchilar xorijiy tilda faol muloqot qilish va o'zaro ta'sirga yordam beradigan qiziqarli hamda mazmunli mashg'ulotlarni yaratish uchun autentik materiallardan foydalanishlari joiz. Larsen-Freeman D. va Andersonlarning fikricha, o'qituvchi o'quvchilardan yangilik maqolasini tahlil qilishni, ijtimoiy tarmoqdagi postga javob yozishni yoki autentik matnda muhokama qilingan dolzarb masala asosida munozaraga kirishishni so'rashi mumkin.

Bundan tashqari, texnologiya butun dunyo bo'ylab autentik materiallarga kirishni har qachongidan ham osonlashtirdi. Internet yordamida o'quvchilar turli formatdagi, masalan, podkastlar, videolar va onlayn maqolalar kabi ko'plab autentik manbalardan foydalanishlari mumkin. Ulardan til o'rganish tajribasini oshirish uchun keng miqyosda foydalanish mumkin. Til o'rgatishda haqiqiy materiallardan foydalanish ko'plab tadqiqotchilar tomonidan metodik jihatdan ham qo'llab-quvvatlanadi. Tadqiqotchilarning fikricha, haqiqiy materiallar o'quvchilarni rag'batlantiradi, ularning haqiqiy hayotda duch kelishi mumkin bo'lgan tilni o'rganishga qiziqishini uyg'otishga katta hissa qo'shadi. Guariento va Morely (2001) nashrida aytilishicha, haqiqiy materiallar o'quvchilarni tilni his qilish orqali o'rganishga undaydi hamda ijtimoiy hayotda o'z fikr-g'oyasini erkin ifodalashga yordam beradi [5; 93-b.].

Haqiqiy materiallar adabiy tushunish va tahlilni qo'llab-quvvatlaydi, chunki ular tilni sun'iy va diskret shaklda kiritish o'rniga, haqiqiy til sifatida tabiiy elementlar funksiyasini bajaradi. Kirish gipotezasi nazariyasi (*Input Hypothesis Theory*)ga ko'ra, haqiqiy materiallar soddalashtirilgan yoki mustaqil matnlarga nisbatan ko'proq tushunarli bo'lib, kommunikativ tilda kattaroq qiymatga ega ekani ta'kidlanadi. Akademik tildan foydalanish sohasida *Cognitive Academic Language Proficiency* (CALP) o'qituvchilarga asl materiallar orqali kontekst bilan bog'langan va soddalashtirilmagan tilni tanishtirishni taklif qiladi.

Haqiqiy materiallar orqali o'quvchilar o'z qobiliyatlarini namoyish eta oladilar va o'qish strategiyalaridan foydalangan holda fonetik belgilarni ham tushuna oladilar. Adabiyotga asoslangan ta'lim tabiiy tilni ta'minlaydi, talabalar kengroq grammatik konstruksiyalar bilan tanishadilar va tabiiy nutqdagi haqiqiy misollar bilan ishlaydilar. O'quv materiallarining haqiqiy tabiati tufayli o'quvchilar haqiqiy til lug'at boyligi bilan tanishadilar. Ivey va Broaddus tomonidan olib borilgan tadqiqotda tadqiqotchilar 2004-yil 26-aprelda tadqiqot jurnalida qayd etishicha, ushbu tadqiqotda ishtirok etgan bitta talabaning asl materialni nafaqat ravon o'qish, balki materialni yaxshi tushunish qobiliyati ham tez shakllangan.

Haqiqiy materiallar, shuningdek, ko'p sonli birlashtiruvchi vositalarni o'z ichiga oladi, bu esa matnlarning tushunarligini oshiradi. Haqiqiy nutq ma'lumotni qayta ishlashda va o'qish salohiyatini oshirishda qo'llaniladigan muhim vositadir. Oller (2005) tadqiqotida o'rganuvchi tushunishini oshirish uchun "pi" gipotezasidan foydalanishni yoqlaydi va qo'llab-quvvatlaydi. Unga ko'ra, yangi tilni o'rganishda mazmunli va murakkab haqiqiy materialga murojaat qilish o'rganuvchida anglab olish va xorijiy tilda ifoda etish qobiliyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega [6; 106-b.]. Bu nazariyaning to'g'riligi jahondagi bir nechta tajribalarda isbotlangan.

Haqiqiy audio va video materiallardan foydalanish, shuningdek, ulardagi ijtimoiy-madaniy, lingvistik va madaniy ma'lumotlarni singdirish talabalarning tegishli natijalarga erishishlari uchun zaruriy shart hisoblanadi. Bundan tashqari, madaniyatlararo muloqot uchun talab qilinadigan ijtimoiy-madaniy

kompetensiya darajasi ham bunga bevosita aloqadordir. Ushbu materiallarni tanlash va ularni tartibga solish jarayonida chet tilini o'qitishning umumiy didaktik hamda uslubiy tamoyillariga amal qilish lozim.

Ijtimoiy-madaniy kompetensiyalarni shakllantirish uchun materiallarni tanlashga qo'yiladigan talablar quyidagilardan iborat:

- ishlatiladigan materiallarning haqiqiyliigi;
- axborot boyligi;
- qabul qiluvchi uchun ma'lumotlarning yangiligi;
- zamonaviylik va tarixiylikning uyg'unligi;
- talabalarning, shu jumladan, kasbiy manfaatlari, qiziqishlari va afzalliklarini hisobga olish;
- nutqiy birliklarning o'rganilayotgan mavzuning adabiy me'yoriga mos kelishi;
- materiallarning mintaqaviy va lingvistik ahamiyati;
- o'quv materiallarini darajalarga muvofiq tanlash va ulardan foydalanish.

Ijtimoiy-madaniy kompetensiyani rivojlantirishning samarali usullaridan biri — talabalarning real vaziyatlarda yozilgan audio matnlarni o'qishi yoki tinglashidir. Ijtimoiy-madaniy kompetensiyani rivojlantirishda sayohat, ekskursiya, rolli o'yin, dars-tanlov, dars-viktorina kabi mashg'ulotlar samarali vosita hisoblanadi.

Ijtimoiy-madaniy bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish orqali talabalar o'rganilayotgan til mamlakati, uning tarixi, madaniyati, voqeliklari va mashhur shaxslari haqida yangi ma'lumotlarga ega bo'lalilar. Nutq faoliyatining tinglash, gapirish, o'qish va yozish kabi turlaridan foydalanish esa ularning til va madaniy ufqlarini kengaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi [7; 118-b.].

Olib borilgan tahlillar natijasida autentik materiallardan foydalanish zamonaviy xorijiy til ta'limida samarali pedagogik vositalardan biri ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, autentik audio, video va matnli materiallar talabalarning real kommunikativ vaziyatlarni anglashiga, tabiiy nutqni idrok etishiga hamda xorijiy tilda erkin muloqot qilishiga xizmat qiladi. Tadqiqot davomida ma'lum bo'lishicha, ko'plab o'qituvchilar til o'rgatishda asosan grammatik bilimlarga urg'u berib, talabalarning kommunikativ hamda produktiv ko'nikmalarini rivojlantirishga yetarli darajada e'tibor qaratmaydilar. Natijada talabalarda nazariy bilim shakllansa-da, amaliy nutq faoliyatida muayyan qiyinchiliklar kuzatiladi. Shuningdek, autentik materiallar talabalar lug'at boyligini kengaytirish, grammatik birliklarni tabiiy kontekst asosida o'zlashtirish hamda madaniyatlararo kompetensiyalarni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi. Jumladan, podkastlar, videodarslar, internet manbalari, ijtimoiy tarmoq materiallari va publitsistik matnlar talabalarning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytiradi hamda mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Tadqiqot natijalari United States, United Kingdom, Germany va Japan kabi rivojlangan davlatlarda autentik materiallardan foydalanishga asoslangan samarali pedagogik tajribalar mavjudligini ko'rsatdi. Bundan tashqari, autentik materiallardan foydalanish talabalarning tanqidiy tafakkuri, ijodiy yondashuvi va ijtimoiy faolligini rivojlantirishga ham xizmat qilishi qayd etildi. Ayniqsa, munozara, rolli o'yinlar, tinglab tushunish mashqlari hamda real hayotiy vaziyatlarga asoslangan topshiriqlar talabalarni faol kommunikativ jarayonga jalb etishda samarali usul sifatida baholandi. Shu bilan birga, autentik materiallarni tanlashda ularning mazmuni, axborot boyligi, zamonaviyligi, til darajasi va madaniy ahamiyatiga alohida e'tibor qaratish zarurligi ta'kidlandi. Umuman olganda, autentik materiallar xorijiy til ta'limida talabalarning kommunikativ, lingvistik hamda ijtimoiy-madaniy kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu materiallar talabalarning tabiiy til muhiti bilan yaqindan tanishishiga, real nutqni tushunishiga va amaliy muloqot ko'nikmalarini shakllantirishiga imkon yaratadi. Shu bilan birga, autentik materiallardan foydalanish talabalarning mustaqil fikrlash, tanqidiy tahlil qilish va ijodiy yondashuv qobiliyatlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari autentik materiallarni ta'lim jarayoniga tizimli ravishda joriy etish xorijiy tilni o'zlashtirish samaradorligini oshirishini hamda talabalarni xalqaro kommunikativ muhitga tayyorlashda muhim omil ekanligini ko'rsatdi. Shu sababli, pedagoglar tomonidan autentik materiallardan metodik jihatdan to'g'ri va maqsadli foydalanish, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Kelgusida autentik materiallar asosidagi interaktiv va multimodal ta'lim texnologiyalarini rivojlantirish xorijiy til o'qitish metodikasining istiqbolli yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Barnhart R. The Barnhart Dictionary of Etymology. — USA: H.W. Wilson Company, 1988. — 1326 p.
2. Dictionary of Civil Engineering [Elektron resurs]. — URL: [Dictionary of Civil Engineering PDF](#)
3. Dictionary Portal [Elektron resurs]. — URL: [Dictionary Portal](#)

4. Klein E. A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language. — Amsterdam; London; New York: Elsevier Publishing Company, 1966. — 903 p.
5. Online Etymology Dictionary [Elektron resurs]. — URL: [Online Etymology Dictionary](#)
6. Weekly E. An Etymological Dictionary of Modern English. — London: John Murray, 1921. — 864 p.
7. Миронова Е.Е. Сопоставительный системный анализ английской и русской лексики: на материале лексики архитектурных конструкций: дис. ... канд. филол. наук. — Россия, 2001. — 165 с.
8. Mutallibov S.M. (tarjimon va nashrga tayyorlovchi). Mahmud Koshg'ariy. Turkiy so'zlar devoni / Devonu lug'otit turk. 1-jild. — Toshkent: O'zSSR FA nashriyoti, 1960. — 499 b.
9. Стаматиаду Э. Лексико-семантические, структурные и функциональные особенности архитектурной лексики: на материале английского, немецкого, греческого и русского языков: дис. ... канд. филол. наук. — Россия, 2010. — 187 с.
10. Umarov E.A. Eski o'zbek lug'atlari. — Toshkent: Fan nashriyoti, 1992. — 220 b.
11. Хакиева З.У. Англоязычная терминология строительства и строительных технологий: структура, семантика и динамика развития: дис. ... канд. филол. наук. — Россия, 2013. — 186 с.
12. Shamsiev P., Ibrohimov S. Navoiy asarlari lug'ati. — Toshkent: G'. G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, 1972. — 450 b.
13. Shoabdurahmonov Sh. va boshqalar. Hozirgi o'zbek adabiy tili. 1-qism. — Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 1980. — 110 b.
14. Yunusov A. (nashrga tayyorlovchi). "Tarjumon" — XIV asr yozma obidasi. — Toshkent: O'zbekiston SSR «Fan» nashriyoti, 1980. — 128 b.